The Prophets and Psalmists as Exegetes - Class # 12 For Torah in Motion - by Menachem Leibtag Yom Yerushalaim & Matan Torah?

Intro:

As today is Yom Yerushalayim & Shavuot is also approaching, this week we dedicate our shiur to the connection between them, in Chumash & Navi.

Intro:

Is there a mitzva to 'remember Matan Torah'?

If so, once a day, or once a year?

Is there a mitzvah to build the Temple in Jerusalem?

If so, who decided?

To answer these questions, we begin with a famous Ramban & Rambam

I. The commandment to build a Temple:

Rambam - Hilchot beit ha'Bechira 1:1

1. It is a positive obligation to build a house for God where offerings may be brought and to make pilgrimage to it three times a year as it says

"and they shall make Me a sanctuary."

The tabernacle which Moses made in the desert has already been described in the Torah, but it was a temporary measure, as it says

"for you have not yet reached, etc."

מִּצְוַת עֲשֵׂה לַעֲשׂוֹת בַּיִת לַה' מוּכָן לִהִיוֹת מַקְרִיבִים בּוֹ הַקַּרְבָּנוֹת.

וְחוֹגְגִין אֵלָיו שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשְּׁנָה שֶׁנֶּאֱמַר "וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ".

וּכְבָר נִתְפָּרֵשׁ בַּתּוֹרָה מִשְׁכְּן שֶׁעְשָׂה משֶׁה רַבֵּנוּ. וְהָיָה לְפִי שֶׁעָה

שֶׁנֶּאֱמַר)דברים יב ט" (כִּי לֹא בָאתֶם ': עד עַתַּה" וְגוֹ As soon as the Israelites entered Eretz Yisrael, they set up the portable sanctuary (*Mishkan*) in Gilgal for the fourteen years during which they occupied and divided the land. From there they came to Shiloh and built a sanctuary of stones, over which they spread the curtains of the *Mishkan*, since it had no ceiling.

The sanctuary of Shiloh lasted three hundred and sixty-nine years. It was destroyed when Eli died, so they came to Nov and built a sanctuary there. It was destroyed when Samuel died, so they came to Gibeon and built a sanctuary there. From Gibeon they came to Jerusalem to build the permanent sanctuary. Nov and Gibeon lasted fifty-seven years.

As soon as the Temple was built in Jerusalem, it was prohibited to build a sanctuary for the Lord or to offer a sacrifice in any other place.

Only the Temple in Jerusalem, on Mount Moriah, was intended for all generations.—

בֵּיוָן שֶׁנִּכְנְסוּ לְאָרֶץ הָעֲמִידוּ הַמִּשְׁכָּן בַּגּלְגָּל אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה שֶׁכָּבְשׁוּ וְשֶׁחִלְּקוּ

. וּמִשְּׁם בָּאוּ לְשִׁילֹה וּבְנוּ שְׁם בַּיִת שֶׁל אֲבָנִים וּפָּרְשׁוּ יְרִיעוֹת הַמִּשְׁכָּן עָלְיו וְלֹא הִיְתָה שָׁם תִּקְרָה... וְשס"ט שָׁנָה עָמֵד מִשְׁכַּן שִׁילֹה וּכִשָּׁמֵת עֵלִי חַרֵב ו

ּבָאוּ לְנֹב וּבְנוּ שָׁם מִקְדָשׁ. וּכְשָׁמֵת שְׁמוּאֵל חָרַב - וּבָאוּ לְגִבְעוֹן וּבָנוּ שָׁם מִקְדָשׁ.

וּמִגּּבְעוֹן בָּאוּ לְבֵית הָעוֹלְמִים. וִימֵי נֹב וְגִּבְעוֹן שָׁבַע וַחֲמִשִּׁים שָׁנַה :

בֵּיוָן שֶׁנִּבְנָה הַמִּקְדָּשׁ בִּירוּשָׁלַיִם נָאֶסְרוּ כְּל הַמְּקוֹמוֹת כֻּלָּן לִבְנוֹת בְּהֶן בַּיִת לַה' וּלְהַקְרִיב בְּהֶן קְרְבָּן.- וְאֵין שָׁם בַּיִת לְדוֹרֵי הַדּוֹרוֹת אֶלָּא בִּירוּשָׁלַיִם בִּלְבַד וּבְהַר הַמּוֹרִיָּה שֶׁבְּה נָאֲמֵר)דברי הימים א כב א" (וְיֹּאׁמֶר דְּוִיד זֶה הוּא בֵּית ה' הָאֱלֹהִים וְזֶה מִּוְבַּחַ זֶה הוּא בֵּית ה' הָאֱלֹהִים וְזֶה מִּוְבַּחַ לְעלָה לְיִשְׂרָאֵל" וְאוֹמֵר)תהילים קלב יד (יוֹאת מְנוּחַתִי עֵדִי עַד:"

In our shiur, we will show how David ha'Melech understood the psukim that the Rambam is quoting!

i.e. Shmot 25:8-9, & Devarim 12:1-11
Then Divrei ha'Yamim chapters 21-22 & Tehillim 132

II. An outline of Trauma/Tzaveh: Shmot chapters 25->29:

Introduction - Donation of the materials (25:1-7) & the purpose of this project:

ח. (25:8) אַ <mark>וְעָשׁוּ לִי, מִקְדָּשׁ</mark> ; וְשָׁכַנְתִּי, בְּתוֹכֶם n. (25:8)

Vessels in the Kodesh Kodashim (innermost sanctuary)

Aron & kaporet / housing the "luchot" (25:10-22) -

Vessels in the Kodesh (main sanctuary) /

Shulchan - the table for the show-BREAD (25:23-30) - weekly ritual; on shabbat

Menora – 7 branch candelabra (25:31-40) – man making 'light'

The Ohel Mo'ed [The tent housing these vessels] (26:1-37) - the COVER

YERIOT - The blankets that cover the structure

KRASHIM -The poles that support the blanket

PAROCHET -The curtain that divides the tent into two sections -

The Chatzer [The outer courtyard with Mizbeiach (27:1-8) - offering animal sacrifices

MIZBACH HA'OLAH -copper

AMUDIM -& KLA'IM poles & curtains that form the courtyare

Oil For The Menorah (27:20-21) /this s/b with the menorah.

The 'Bigdei Kehuna' - (28:1-43) Six paragraphs describing the priestly garments

The Seven-Day Inaugural Dedication Ceremony (29:1-37)

Olat Tamid (29:38-46) The daily offering on the altar (after its dedication)

מד <mark>וְקְדַּשְׁתִּי</mark> אֶת-אהֶל מוֹעֵד, וְאֶת-הַמִּזְבֵּחַ; וְאֶת-אַהֲרוֹ וְאֶת-בְּנָיו <mark>אֲקַדֵּשׁ</mark>, לְכַהֵּן לִי.

> מה וְשְׁכַנְתִּי, בְּתוֹדְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל; וְהָיִיתִי לָהֵם, לֵאלהִים. וְהָיִיתִי לָהֵם,

In theory, this may only be a commandment for the generation coming out of Egypt - to continue receiving the Torah-

How do we know it's a commandment for all generations?

Next source, Laws in Devarim 5->26 given w/ the Dibrot

III. Outline of the main speech in Sefer Devarim, and its key sections:

Chapter 5 Moshe Rabeinu retells the story of Maamad Har Sinai,

and how he received at that time - the laws that he is about to teach

Chapters 6->11 - The "mitzvah" section , the love & fear of God

/ From "shema" to "v'haya im shmoah"

Chapters 12->26 - The "chukim u'mishpatim" section

/ The Laws that will establish God's nation

- א אֵבֶּה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים, אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּן לַצְשׁוֹת, בָּאָרֶץ, אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךְ לְךְּ לְרִשְׁתָּהּ : כָּל-הַיָּמִים--אֲשֶׁר-אַתֶּם חַיִּים, עַל-הַאָדַמָה.
- 1 These are the statutes and the ordinances, which ye shall observe to do in the land which the LORD, the God of thy fathers, hath given thee to possess it, all the days that ye live upon the earth.
- ב אַבֵּד תְּאַבְּדוּן אֶת-כָּל-הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ-שָׁם הַגּוֹיִם, אֲשֶׁר אַבֶּם יֹרְשִׁים אֹתָם--אֶת-אֱלהֵיהֶם: עַל-הֶהָרִים הָרָמִים וְעַל-הַגָּבַעוֹת, וְתַחַת כַּל-עֵץ רַעַנַן.
- 2 Ye shall surely destroy all the places, wherein the nations that ye are to dispossess served their gods, upon the high mountains, and upon the hills, and under every leafy tree.
- ג וְנִתַּצְתֶּם אֶת-מִזְבְּחֹתָם, וְשָׁבַּרְתֶּם אֶת-מַצֵבֹתָם, וַאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְּׁרְפוּן בָּאֵשׁ, וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תְּגַדֵּעוּן<mark>; וְאִבַּיְדְתֶּם אֶת-שְׁמָם, מִן-</mark> הַמֵּ<mark>קוֹם הַהוּא.</mark>
- **3** And ye shall break down their altars, and dash in pieces their pillars, and burn their Asherim with fire; and ye shall hew down the graven images of their gods; and ye shall destroy their name out of that place.
- ד לא-תַעשון כַּן, לַיהוַה אֵלהֵיכֶם.
- **4** Ye shall not do so unto the LORD your God.
- ה כִּי אִם-אֶל-הַמְּקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר יְהוָה אֶלֹהֵיכֶם, מִכָּל-שִׁבְטֵיכֶם, לְשׁוֹם אֶת-שְׁמוֹ, שַׁם--לִשָּׁכִנוֹ תִדְרְשׁוּ, וּבַאת שַׁמַה.
- **5** But unto the place which the LORD your God shall choose out of all your tribes to put His name there, even unto His habitation shall ye seek, and thither thou shalt come;
- וּ וַהְבֵאתֶם שָׁפָּה, **עלתֵיכֶם וְזִּבְחֵיכֶם**, וְאֵת מֵּעְשְׁרֹתֵיכֶם, וְאֵת תְּרוּמֵת יֶדְכֶם; וְנִדְרֵיכֶם, וְנִדְבֹתֵיכֶם, וּבְכֹרת בְּקַרְכֶם, וְצֹאנְכֶם.
- 6 and thither ye shall bring your burntofferings, and your sacrifices, and your tithes, and the offering of your hand, and your vows, and your freewillofferings, and the firstlings of your herd and of your flock;
- ז וַאֲכַלְתֶּם-שָׁם, לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם, וּשְׂמַחְתֶּם בְּכֹל מִשְׁלַח יֶדְכֶם, אַתֶּם וּבָתִּיכֶם--אֲשֶׁר בֵּרַכְדָּ, יְהוָה אֱלֹהֶידְּ.
- 7 and there ye shall eat before the LORD your God, and ye shall rejoice in all that ye put your hand unto, ye and your households, wherein the LORD thy God hath blessed thee.
- ת לא תַעֲשוּן--כְּכל אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ עשִׁים פּה, הַיּוֹם: אִישׁ, כָּל-הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו.
- **8** Ye shall not do after all that we do here this day, every man whatsoever is right in his own eyes;
- **ט** כִּי לֹא-בָאתֶם, עַד-עָתָּה--אֶל-הַמְּנוּחָה, וְאֶל-הַנַּחֲלָה, אֲשֶׁר-יְהוָה אֱלֹהֶידְּ, נֹתֵן לָדְּ.
- **9** for ye are not as yet come to the rest and to the inheritance, which the LORD your God giveth thee.
- וַעֲבַרְתֶּם, אֶת-הַיַּרְדֵּן, וִישַׁבְתֶּם בָּאָרֶץ,
 אֲשֶׁר-יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מַנְחִיל אֶתְכֶם; וְהַנִּיחַ
 לָכֶם מִכְּל-איְבֵיכֶם מִסְּבִיב, וִישַׁבְתֶּם-בֶּטַח.
- 10 But when ye go over the Jordan, and dwell in the land which the LORD your God causeth you to inherit, and He giveth you rest from all your enemies round about, so that ye dwell in safety;

יא <mark>והיה המקום, אשר-יבחר יהוה</mark> אַלהיכם בו לשכן שמו שם--שמה תביאו, את כל-אשר אנכי מצוה אתכם: עולתיכם וובחיכם, מַעשרתיכם ותרמת יַדְכֶם, וכל מבחר נדריכם, אשר תדרו לַיהוָה.

יב וּשְׂמַחְתֶּם, לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֵם--אַתֵּם וּבְנֵיכֶם וּבִנתֵיכֶם, וְעַבְדֵיכֶם וְאַמְהתֵיכֶם; וַהַלָּוִי אַשֶּׁר בִּשַּׁעֲרִיכֶם, כִּי אֵין לוֹ חֵלֶק וַנַחַלַה אַתַּכֶם.

11 then it shall come to pass that the place which the LORD your God shall choose to cause His name to dwell there, thither shall ye bring all that I command you: your burnt-offerings, and your sacrifices, your tithes, and the offering of your hand, and all your choice vows which ye vow unto the LORD.

12 And ye shall rejoice before the LORD your God, ye, and your sons, and your daughters, and your men-servants, and your maid-servants, and the Levite that is within your gates, forasmuch as he hath no portion nor inheritance with

Then three times/year -based on Devarim chapter 16 And Shmot 23:14-17

How David ha'Melech understood the verses in Devarim 12 Shmuel bet chapter 7

וֹיהוָה הֵנִיתַ-לוֹ; וַיהוָה הָבִיתוֹ; בִּבִיתוֹ בְּבֵיתוֹ בְּבִיתוֹ אַ וַיְהוָה הָנִיתַ-לוֹ And it came to pass, when the king dwelt in his house, and the LORD had

1 And it came to pass, when the king משביב, מכל-איביו. given him rest from all his enemies round about round about,

ָנִיאמר הַמֵּלֶדְ, אֵל-נָתַן הַנָּבִיא, רְאֵה נָא, אַנֹכִי יוֹשֶׁב בָּבֵית אֲרַזִים ; וַאֲרוֹן, הָאֱלֹהִים, ישב, בַּתוֹדְ הַיִּרִיעַה.

2 that the king said unto Nathan the prophet: 'See now, I dwell in a house of cedar, but the ark of God dwelleth within curtains.

ג וַיאמר נָתָן אֵל-הַמֵּלֶדְ, כֹּל אֲשֵׁר בִּלְבָבְדְּ לֵדְ עשה: כּי יהוה, עמד. **3** And Nathan said to the king: 'Go, do all that is in thy heart; for the LORD is with thee.

ד וַיִּהִי, בַּלַיִּלָה הַהוּא; {ס} וַיָּהִי, דְבַר-יִהוָה, אֱל-נַתַו, לֵאמר.

4 And it came to pass the same night, $\{S\}$ that the word of the LORD came unto Nathan, saying:

ה לַדְּ וָאָמַרָתָּ אֱל-עַבְדִּי אֱל-דָוִד, {ס} כֹּה אָמַר יִהוָה: <mark>הַאַתָּה תִּבְנֵה-לִי בַיִּת, לִשְּבְתִּי</mark>.

5 'Go and tell My servant David: {S} Thus saith the LORD: Shalt thou build Me a house for Me to dwell in?

וּ כִּי לֹא יָשַׁבְתִּי, בְּבַיִת, לְמִיּוֹם הַעֲלֹתִי אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה; וָאֶהְיֶה, מַתַּהלֵדְ, בַּאהָל, וּבִמִשׁכֵּן.

6 for I have not dwelt in a house since the day that I brought up the children of Israel out of Egypt, even to this day, but have walked in a tent and in a tabernacle.

ז בְּכל אֲשֶׁר-הִתְהַלֵּכְתִּי, בְּכָל-בְּנֵי יִשְׁרָאֵל, הַדָּבָר דִּבַּרְתִּי אֶת-אַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר צוִיתִי לִרְעוֹת אֶת-עַמִּי אֶת-יִשְׂרָאֵל לֵאמר: לָמָה לֹא-בִנִיתֵם לִי, בֵּית אֲרָזִים. 7 In all places wherein I have walked among all the children of Israel, spoke I a word with any of the tribes of Israel, whom I commanded to feed My people Israel, saying: Why have ye not built Me a house of cedar?

ת וְעַתָּה כּה-תאמֵר לְעַבְדִּי לְדָוִד, כּה אָמֵר יְהוָה צְבָאוֹת, אֲנִי לְקַחְתִּיךּ מִן-הַנָּוֶה, מֵאַחַר הַצאן--לִהְיוֹת נָגִיד, עַל-עַמִּי עַל-יִשְרָאֵל.

8 Now therefore thus shalt thou say unto My servant David: Thus saith the LORD of hosts: I took thee from the sheepcote, from following the sheep, that thou shouldest be prince over My people, over Israel.

ט וָאֶהְיֶה עִמְּךּ, בְּכל אֲשֶׁר הָלַכְתָּ, וָאַכְרתָה אֶת-כָּל-איְבֶיךּ, מִפָּנֶיךּ; **וְעָשִׁתִּי לְדְּ שֵׁם גָּדוֹל,** כָּשֵׁם הַגִּדלִים אֲשֵׁר בָּאָרֵץ.

9 And I have been with thee whithersoever thou didst go, and have cut off all thine enemies from before thee; and I will make thee a great name, like unto the name of the great ones that are in the earth.

י וְשַׂמְתִּי מָקוֹם לְעַמִּי לְיִשְׂרָאֵל וּנְטַעְתִּיו, וְשָׁכַן תַּחְתָּיו, וְלֹא יִרְגַּז, עוֹד ; וְלֹא-יֹסִיפוּ בְנֵי-עַוְלָה לְעַנּוֹתוֹ, כַּאֵשֵׁר בָּרָאשׁוֹנָה.

10 And I will appoint a place for My people Israel, and will plant them, that they may dwell in their own place, and be disquieted no more; neither shall the children of wickedness afflict them any more, as at the first,

יא וּלְמָן-הַיּוֹם, אֲשֶׁר צִוִּיתִי שׁפְטִים עַל-עַמְּי יִשְׂרָאֵל, וַהֲנִיחֹתִי לְדָּ, מִכָּל-איְבֶידָּ; וְהִגִּיד לְדְּ יהוה, כּי-בית יעשה-לדּ יהוה

11 even from the day that I commanded judges to be over My people Israel; and I will cause thee to rest from all thine enemies. Moreover the LORD telleth thee that the LORD will make thee a house.

יב כִּי יִמְלְאוּ יָמֶיךּ, וְשָׁכַבְתָּ אֶת-אֲבֹתִיךּ, וַהֲקִימִתִי אֶת-זַּרְעֲדְּ אַחֲרֶידְּ, אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֵּעֶיךּ ; וַהֲכִינִתִי, אֶת-מַמְלַכְתּוֹ.

12 When thy days are fulfilled, and thou shalt sleep with thy fathers, I will set up thy seed after thee, that shall proceed out of thy body, and I will establish his kingdom.

<mark>יג הוּא יִבְנֶה-בַּיִת, לִשְׁמִי</mark> ; וְכֹנֵנְתִּי אֶת-כִּסֵּא מַמִלַכִתּוֹ, עַד-עוֹלֶם. **13** He shall build a house for My name, and I will establish the throne of his kingdom for ever.

יד אֲנִי אֶהְיֶה-לּוֹ לְאָב, וְהוּא יִהְיֶה-לִּי לְבֵּן--אֲשֶׁר, בְּהַעֲותוֹ, וְהֹכַחְתִּיו בְּשֵׁבֶט אֲנָשִׁים, וּבְנִגְעֵי בָּנֵי אֲדֶם. 14 I will be to him for a father, and he shall be to Me for a son; if he commit iniquity, I will chasten him with the rod of men, and with the stripes of the children of men;

טוּ וְחַסְדִּי, לֹא-יָסוּר מִמֶּנּוּ, כַּאֲשֶׁר הַסִּרתִי מֵעִם שָׁאוּל, אֲשֶׁר הַסִּרתִי מִלְּפָנֶידָּ. **15** but My mercy shall not depart from him, as I took it from Saul, whom I put away before thee.

טז וְנֶאְמֵן בֵּיתְדּ וּמֵמְלַכְתְּדָּ עַד-עוֹלָם, לְפָנֵידְ: כִּסְאֵדְּ, יִהְיֵה נָכוֹן עַד-עוֹלָם. **16** And thy house and thy kingdom shall be made sure for ever before thee; thy throne shall be established for ever.

Then Divrei ha'Yamim chapters 21-22

- ז וַיַּרַע בְּעֵינֵי הָאֱלֹהִים, עַל-הַדָּבָר הַזֶּה; וַיַּדְ, אַת-יִשִּׂרָאֵל. {ס}
- 7 And God was displeased with this thing; therefore He smote Israel. $\{S\}$
- ח וַיּאמֶר דָּוִיד, אֶל-הָאֱלֹהִים, חָטָאתִי מְאֹד,אֲשֶׁר עֲשִׂיתִי אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה; וְעַתָּה, הַעֲבֶּר-נָאאֶת-עֲוֹון עַבְדְּדְּ, כִּי נִסְכַּלְתִּי, מְאֹד. {פ}
- 8 And David said unto God: 'I have sinned greatly, in that I have done this thing; but now, put away, I beseech Thee, the iniquity of Thy servant; for I have done very foolishly.' {P}
- ט וַיִדַבֶּר יִהוָה אֱל-גַּד, חוֶה דָוִיד לֵאמר.
- 9 And the LORD spoke unto Gad, David's seer, saying:
- לַ לַדְ וְדַבַּרְתָּ אֶל-דָּוִיד לֵאמֹר, כֹּה אָמֵר יְהוָה,
 שָׁלוֹשׁ, אֲנִי נֹטֶה עָלֶידְ: בְּחַר-לְדְּ אַחַת מֵהַנָּה,
 וָאֵצֵשֵׂה-לַדְ.
- 10 'Go and speak unto David, saying: Thus saith the LORD: I offer thee three things; choose thee one of them, that I may do it unto thee.'
- יא וַיָּבא גָד, אֶל-דָּוִיד; וַיּאמֶר לוֹ כּה-אָמַר יָהוָה, קַבֶּל-לַדְּ.
- 11 So Gad came to David, and said unto him: 'Thus saith the LORD: Take which thou wilt:
- לב אם-שָׁלוֹשׁ שָׁנִים רַעָב, וְאם-שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים
 נִסְפֶּה מִפְּנִי-צָרֶיךְ וְחֶרֶב אויְבֶיךְ לְמַשֶּׁגֶת, וְאִם-שְׁלֹשֶׁת יָמִים חֶרֶב יְהוָה וְדֶבֶר בָּאָרֶץ, וּמַלְאַךְ יְהוָה מַשְׁחִית בְּכָל-גְבוּל יִשְׁרָאֵל: וְעַתָּה רְאֵה, מַה-אַשִּׁיב אֵת-שׁלְחִי דַּבַר. {ס}
- 12 either three years of famine; or three months to be swept away before thy foes, while the sword of thine enemies overtaketh thee; or else three days the sword of the LORD, even pestilence in the land, and the angel of the LORD destroying throughout all the borders of Israel. Now therefore consider what answer I shall return to Him that sent me.' {S}
- יג וַיּאמֶר דָּוִיד אֶל-נָּד, צַר-לִי מְאד; אֶפְּלָה-נָּא בְיַד-יְהְנָה, כִּי-רַבִּים רַחֲמָיו מְאד, וּבְיַד-אָדָם, בְיַד-יְהנָה, כִּי-רַבִּים רַחֲמָיו מְאד, וּבְיַד-אָדָם, אל-אפּל.
- 13 And David said unto Gad: 'I am in a great strait; let me fall now into the hand of the LORD, for very great are His mercies; and let me not fall into the hand of man.'
- **יד** וַיִּתֵּן יְהוָה דֶּבֶּר, בְּיִשְׂרָאֵל; וַיִּפֵּל, מִיִּשְׁרָאֵל, שבעים אלף, איש.
- 14 So the LORD sent a pestilence upon Israel; and there fell of Israel seventy thousand men.
- **טו** וַיִּשְׁלַח הָאֱלֹהִים מֵלְאָךְ לִירוּשְׁלַם, לְהַשְּׁחִיתָהּ, וּכְהַשְּׁחִית רָאָה יְהוָה וַיִּנָּחֶם עַל-הָרְעָה, וַיִּאמֶר לַמַּלְאָךְ הַמַּשְׁחִית רַב עַתָּה הֶרֶף יָדֶךְ; וּמַלְאַךְ יְהוָה עמֵד, עִם-גֹּרֶן אָרְנָן הַיְבוּסִי. {ס}
- 15 And God sent an angel unto Jerusalem to destroy it; and as he was about to destroy, the LORD beheld, and He repented Him of the evil, and said to the destroying angel: 'It is enough; now stay thy hand.' And the angel of the LORD was standing by the threshing-floor of Ornan the Jebusite. {S}
- **טז** וַיִּשָּׂא דָוִיד אֶת-עֵינָיו, וַיַּרְא אֶת-מֵלְאַךְ יְהוָה עמֵד בֵּין הָאָרֶץ וּבֵין הַשָּמַיִם, וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ, נְטוּיָה עַל-יְרוּשָׁלָם; וַיִּפּל דָּוִיד וְהַוְּקֵנִים מְכֵסִים בַּשַּׁקִים, עַל-פְּנֵיהֶם. וְהַוְּקֵנִים מְכֵסִים בַּשַּׁקִים, עַל-פְּנֵיהֶם.
- 16 And David lifted up his eyes, and saw the angel of the LORD standing between the earth and the heaven, having a drawn sword in his hand stretched out over Jerusalem. Then David and the elders, clothed in sackcloth, fell upon their faces.

 יז וַיּאמֶר דָּוִיד אֶל-הָאֱלֹהִים הֲלֹא אֲנִי אָמֵרְתִּי לִמְנוֹת בָּעָם, וַאֲנִי-הוּא אֲשֶׁר-חָטָאתִי וְהָרֵעַ הֲרֵעוֹתִי, וְאֵלֶּה הַצֹּאן, מֶה עשׁוּ; יְהֹנָה אֱלֹהַי, תְּהִי נָא יִדְךְ בִּי וּבְבֵית אָבִי, וּבְעַמְּךְ, לֹא לִמַנֵּפַה. {ס}

17 And David said unto God: 'Is it not I that commanded the people to be numbered? even I it is that have sinned and done very wickedly; but these sheep, what have they done? let Thy hand, I pray Thee, O LORD my God, be against me, and against my father's house; but not against Thy people, that they should be plagued.' {S}

יח ומַלְאַדְּ יְהוָה אָמֵר אֶל-גָּד, לֵאמר לְדָוִיד: כִּי יַעֲלֶה דָוִיד, לְהָקִים מִזְבֵּחַ לַיהוָה, בָּגרו, אַרְנַן הַיָּבְסִי. 18 Then the angel of the LORD commanded Gad to say to David, that David should go up, and rear an altar unto the LORD in the threshing-floor of Ornan the Jebusite.

יט ויַעל דָּוִיד בִּדְבַר-גָּד, אֲשֶׁר דָבֶּר בְּשֵׁם יְהוָה.

19 And David went up at the saying of Gad, which he spoke in the name of the LORD.

כ וַיָּשָׁב אָרְנָן, וַיַּרְא אֶת-הַפַּלְאָדְ, וְאַרְבַּעַת בָּנִיו עִמּוֹ, מִתְחַבְּאִים ; וְאָרְנָן, דָּשׁ חִטִּים.

20 And Ornan turned back, and saw the angel; and his four sons that were with him hid themselves. Now Ornan was threshing wheat.

כא וַיָּבּא דָּוִיד, עַד-אָרְנָן; וַיַּבּט אָרְנָן, וַיַּרְא אֶת-דָּוִיד, וַיֵּצֵא מִן-הַגֹּרֶן, וַיִּשְׁתַּחוּ לְדָוִיד אַפַּיִם אַרְצָה.

21 And as David came to Ornan, Ornan looked and saw David, and went out of the threshing-floor, and bowed down to David with his face to the ground.

כב וַיּאמֶר דָּוִיד אֶל-אָרְנָן, תְּנָה-לִּי מְקוֹם הַגֹּרֶן, וְאֶבְנֶה-בּוֹ מִזְבֵּחַ, לַיהוָה; בְּכֶּסֶף מָלֵא תְּנֵהוּ לִי, וְתֵעְצַר הַמַּגִּפְה מֵעַל הָעָם.

22 Then David said to Ornan: 'Give me the place of this threshing-floor, that I may build thereon an altar unto the LORD; for the full price shalt thou give it me; that the plague may be stayed from the people.'

כֹג וַיּאמֶר אָרְנָן אֶל-דָּוִיד קַח-לָדְּ, וְיַעֵשׁ אֲדֹנִי הַמֶּלֶדְ הַטּוֹב בְּעֵינָיו ; רְאֵה נָתַתִּי הַבְּקָר לָעלוֹת, וְהַמּוֹרְגִּים לָעֵצִים וְהַחִטִּים לַמִּנְחָה--הַכּּל נַתַתִּי. 23 And Ornan said unto David: 'Take it to thee, and let my lord the king do that which is good in his eyes; lo, I give thee the oxen for burnt-offerings, and the threshing-instruments for wood, and the wheat for the meal-offering; I give it all

כד וַיּאמֶר הַמֶּלֶךְ דָּוִיד, לְאָרְנָן, לֹא, כִּי-קְנֹה אֶקְנֶה בְּכֶסֶף מָלֵא : כִּי לֹא-אֶשָּׁא אֲשֶׁר-לְדְּ, לַיהוָה, וְהַעֲלוֹת עוֹלָה, חִנָּם. 24 And king David said to Ornan: 'Nay, but I will verily buy it for the full price; for I will not take that which is thine for the LORD, nor offer a burnt-offering without cost.'

כה וַיִּתֵּן דָּוִיד לְאָרְנָן, בַּמָּקוֹם, שִׁקְלֵי זָהָב, מַשָּׁקַל שֵׁשׁ מֵאוֹת. 25 So David gave to Ornan for the place six hundred shekels of gold by weight.

כּוּ וַיִּבֶּן שָׁם דָּוִיד מִזְבֵּחַ לַיהוָה, וַיַּעַל עֹלוֹת וּשְׁלָמִים; וַיִּקְרָא, אֶל-יְהוָה, וַיַּעֲנֵהוּ בָאֵשׁ מִן-הַשָּׁמַיִם, עַל מִזִבַּח הָעֹלָה. {ס}

26 And David built there an altar unto the LORD, and offered burnt-offerings and peace-offerings, and called upon the LORD; and He answered him from heaven by fire upon the altar of burnt-offering. {S}

כז וַיּאֹמֶר יְהוָה לַמַּלְאָדְּ, וַיָּשֶׁב חַרְבּוֹ אֶל-נדנה.

27 And the LORD commanded the angel; and he put up his sword back into the sheath thereof.

כח בָּעֵת הַהִּיא--בִּרְאוֹת דָּוִיד כִּי-עָנָהוּ יְהוָה, בִּגֹרֵן אַרְנָן הַיִּבוּסִי; וַיִּזְבַּח, שָׁם. 28 At that time, when David saw that the LORD had answered him in the threshing-floor of Ornan the Jebusite, then he sacrificed there.

כט וּמִשְׁכַּן יְהוָה אֲשֶׁר-עָשָׂה מֹשֶׁה בַמִּדְבָּר, וּמִיְבַּח הָעוֹלָה--בָּעֵת הַהִיא: בַּבָּמָה, בְּגִבְעוֹן. 29 For the tabernacle of the LORD, which Moses made in the wilderness, and the altar of burnt-offering, were at that time in the high place at Gibeon.

ל וְלֹא-יָכֹל דָּוִיד לָלֶכֶת לְפָנָיו, לִדְרֹשׁ אֱלֹהִים: כִּי נִבְעַת--מִפְּנֵי, חֶרֶב מַלְאַדְּ יָהוַה. {ס}

30 But David could not go before it to inquire of God; for he was terrified because of the sword of the angel of the LORD.

א וַיּאמֶר דָּוִיד--זֶה הוּא, בֵּית יְהוָה הָאֱלֹהִים; וְזֶה-מִּזְבֵּחַ לְעֹלָה, לְיִשְׂרָאֵל. {פ}

1 Then David said: 'This is the house of the LORD God, and this is the altar of burnt-offering for Israel.' {P}

ב וַיּאמֶר דָּוִיד--לִכְנוֹס אֶת-הַגֵּרִים, אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל; וַיַּעֲמֵד חֹצְבִים, לַחְצוֹב אַבְנֵי גַּזִּית, לִבְנוֹת, בֵּית הָאֵלֹהִים. 2 And David commanded to gather together the strangers that were in the land of Israel; and he set masons to hew wrought stones to build the house of God.

ג וּבַרְזֶל לָרֹב לַמִּסְמְרִים לְדַלְתוֹת הַשְּׁעָרִים, וְלַמְחַבְּרוֹת--הֵכִין דָּוִיד; וּנְחשֶׁת לָרֹב, אֵין משקל.

3 And David prepared iron in abundance for the nails for the doors of the gates, and for the couplings; and brass in abundance without weight;

ד וַעֲצֵי אֲרָזִים, לְאֵין מִסְפָּר: כִּי-הֵבִיאוּ הַצִּידנִים וְהַצִּרִים עֲצֵי אֲרָזִים, לָרב--לדויד. {פ} 4 and cedar-trees without number; for the Zidonians and they of Tyre brought cedar-trees in abundance to David. {P}

ה וַיּאֹמֶר דָּוִיד, שְׁלֹמֹה בְנִי נַעַר וְרָדְּ, וְהַבּּיִת לִבְנוֹת לֵיהוָה לְהַגְּדִּיל לְמַעְלָה לְשֵׁם וּלְתִפְּאֶרֶת לְכָל-הָאֲרָצוֹת, אָכִינָה נָא לוֹ; וַיָּכֶן דְּוִיד לָרב, לפני מותו. 5 And David said: 'Solomon my son is young and tender, and the house that is to be builded for the LORD must be exceeding magnificent, of fame and of glory throughout all countries; I will therefore make preparation for him.' So David prepared abundantly before his death.

ו וַיִּקְרָא, לִשְׁלֹמֹה בְנוֹ; וַיְצֵוֵהוּ לִבְנוֹת בַּיִת, לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׁרָאֵל. {ס 6 Then He called for Solomon his son, and charged him to build a house for the LORD, the God of Israel. {S}

ז וַיּאמֶר דָּוִיד, לִשְׁלֹמֹה: בנו (בְּנִי)--אֲנִי הָיָה עם-לִבָבִי, לִבְנוֹת בַּיִת לִשֵּׁם יִהוָה אֱלֹהָי. 7 And David said to Solomon: 'My son, as for me, it was in my heart to build a house unto the name of the LORD my God.

ח וַיְהִי עָלֵי דְּבַּר-יְהוָה, לֵאמר, דָּם לָרב שָׁפַרְתָּ, וּמִלְחָמוֹת גְּדלוֹת עָשִׁיתָ: לֹא-תִבְנֶה 8 But the word of the LORD came to me, saying: Thou hast shed blood abundantly, and hast made great wars; thou shalt not build a house unto My name, because thou hast shed much blood upon the earth in My sight.

בַיִת, לִשְׁמִי--כִּי דָּמִים רַבִּים, שָׁפַכְתָּ אַרְצָה לפני.

ט הָנֵּה-בֵּן נוֹלָד לָדְּ, הוֹא יִהְיֶה אִישׁ מְנוּחָה, וַהְנִיחוֹתִי לוֹ מִכָּל-אוֹיְבָיו, מִפְּבִיב: כִּי שְׁלֹמה יִהְיֶה שְׁמוֹ, וְשָׁלוֹם וָשֶׁקֶט אֶתֵּן עַל-יִשְׂרָאֵל בּימיו. 9 Behold, a son shall be born to thee, who shall be a man of rest; and I will give him rest from all his enemies round about; for his name shall be Solomon, and I will give peace and quietness unto Israel in his days.

י <mark>הוּא-יִבְנֶה בַּיִת, לִשְׁמִי</mark>, וְהוּא יִהְיֶה-לִּי לְבֵן, וַאֲנִי-לוֹ לְאָב; וַהְכִינוֹתִי כִּפֵּא מֵלְכוּתוֹ, עַל-יִשְרַאֵל--עַד-עוֹלָם.

10 He shall build a house for My name; and he shall be to Me for a son, and I will be to him for a father; and I will establish the throne of his kingdom over Israel for ever.

יא עַתָּה בְנִי, יְהִי יְהוָה עִמָּדְ; וְהִצְלַחְתָּ, וּבָנִיתָ בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶידְּ, כַּאֲשֶׁר, דִּבֶּר עָלֶידְּ.

11 Now, my son, the LORD be with thee; and prosper thou, and build the house of the LORD thy God, as He hath spoken concerning thee.

יב אַדְּ יִתֶּן-לְדְּ יְהוָה שֵׁכֶל וּבִינָה, וִיצַוְּדְּ עַל-יִשְׂרָאֵל, וְלִשְׁמוֹר, אֶת-תּוֹרַת יְהוָה אֱלֹהֶידְּ.

12 Only the LORD give thee discretion and understanding, and give thee charge concerning Israel; that so thou mayest keep the law of the LORD thy God.

יג אָז תַּצְלִיחַ--אִם-תִּשְׁמוֹר לַעֲשׁוֹת אֶתּ-הַחֲקִים וְאֶת-הַמִּשְׁפְּטִים, אֲשֶׁר צִּוָּה יְהוָה אֶת-משֶׁה עַל-יִשְׁרָאֵל; חֲזַק וָאֱמָץ, אַל-תִּירָא ואל-תּחת...

13 Then shalt thou prosper, if thou observe to do the statutes and the ordinances which the LORD charged Moses with concerning Israel; be strong, and of good courage; fear not, neither be dismayed.

יז וַיְצֵו דְּוִיד לְכָל-שָׁרֵי יִשְׂרָאֵל, לַעְזֹר לִשְׁלֹמֹה בִנוֹ. {ס}

17 David also commanded all the princes of Israel to help Solomon his son: {S}

יח הֲלֹא יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם עִמְּכֶם, וְהֵנִיחַ לָכֶם מִּסְּבִיב: כִּי נָתַן בְּיָדִי, אֵת ישְׁבֵי הָאָרֶץ, וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה, וְלִפְנֵי עַמּוּ.

18 'Is not the LORD your God with you? and hath He not given you rest on every side? for He hath delivered the inhabitants of the land into my hand; and the land is subdued before the LORD, and before His people.

יט עַתָּה, תְּנוּ לְבַבְּכֶם וְנַפְשְׁכֶם, לִדְרוֹשׁ, לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם; וְקוּמוּ, וּבְנוּ אֶת-מִקְדַּשׁ יִהוָה הָאֱלֹהִים, 19 Now set your heart and your soul to seek after the LORD your God; arise therefore, and build ye the sanctuary of the LORD God, to bring the ark of the covenant of the LORD, and the holy vessels of God, into the house that is to be built to the name of the LORD.

ֹלְהָבִיא שֶׁת-אֲרוֹן בְּרית-יְהוָה וּכְלֵי קדֶשׁ הָאֱלֹהִים, <mark>לַבַּיִת הַנְּבְנֶה לְשֵׁם-יְהוָה.</mark>

Matan Torah - receiving the Torah Brit Sinai - Covenant -taking upon ourselves a commitment Hitgalut - [Revelation] - experiencing God's presence

[compare to 'gap-year' programs in Israel]

Let's see famous psukim in Devarim & Ramban

ה רְאֵה לִמַּדְתִּי אֶתְכֶם, **חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים**, כַּאֲשֶׁר צִוּנִי, יְהוָה אֱלֹהָי: לַעֲשׁוֹת כֵּן--בְּקֶרֶב הָאָרֶץ, אֲשֶׁר אַתֶּם בָּאִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ.

5 Behold, I have taught you statutes and ordinances, even as the LORD my God commanded me, that ye should do so in the midst of the land whither ye go in to possess it.

וּ וּשְׁמַרְתֶּם, וַצְשִּׁיתֶם--כִּי הִוּא חָכְמַתְּכֶם וּבִינַתְכֶם, לְעִינֵי הָעַמִּים: אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן, אֵת כָּל-הַחֻקִּים הָאֵלֶּה, וְאָמְרוּ רַק עַם-חָכָם וַנַבוּן, הַגּוֹי הַגַּדוֹל הַזֵּה.

6 Observe therefore and do them; for this is your wisdom and your understanding in the sight of the peoples, that, when they hear all these statutes, shall say: 'Surely this great nation is a wise and understanding people.'

ז כִּי מִי-גוֹי נְּדוֹל, אֲשֶׁר-לוֹ אֱלֹהִים קְרבִים אֵלָיו, כַּיהוָה אֱלֹהֵינוּ, בְּכָל-קְרְאֵנוּ אֵלָיו. **7** For what great nation is there, that hath God so nigh unto them, as the LORD our God is whensoever we call upon Him?

ח וּמִי גּוֹי גָּדוֹל, אֲשֶׁר-לוֹ חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים צַדִּיקם, כְּכל הַתּוֹרָה הַזּאת, אֲשֶׁר אָנכִי נֹתֵן לפניכם היּוֹם. **8** And what great nation is there, that hath statutes and ordinances so righteous as all this law, which I set before you this day?

ט רַק הִשְּׁמֶר לְךּ וּשְׁמֹר נַפְשְׁךּ מְאֹד, פֶּן-תִּשְׁכֵּח אֶת-הַדְּבָרִים אֲשֶׁר-רָאוּ עֵינֶיךּ וּפֶּן-יָסוּרוּ מִלְּבָבְדּ, כֹּל, יְמֵי חַיֶּידּ; וְהוֹדֵעְתָּם לִבָּנִידְּ, וִלִבְנֵי בָנֵידְּ. **9** Only take heed to thyself, and keep thy soul diligently, lest thou forget the things which thine eyes saw, and lest they depart from thy heart all the days of thy life; but make them known unto thy children and thy children's children;

י יוֹם, אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךְּ בְּחֹרֵב, בֶּאֱמֹר יְהוָה אֵלֵי הַקְהֶל-לִי אֶת-הָעָם, וְאַשְׁמִעֵם אֶת-דְּבָרָי: אֲשֶׁר יִלְמְדוּוְ לְיִרְאָה אֹתִי, כָּל-הַיָּמִים אֲשֶׁר הֵם חַיִּים עַל-הָאֲדָמָה, וְאֵת-בִּנֵיהֵם, יִלַמֵּדוּוְ. 10 the day that thou stoodest before the LORD thy God in Horeb, when the LORD said unto me: 'Assemble Me the people, and I will make them hear My words that they may learn to fear Me all the days that they live upon the earth, and that they may teach their children.'

יא וַתִּקְרְבוּן וַתַּעִמְדוּן, תַּחַת הָהָר; וְהָהָר בּעֵר בָּאֵשׁ, עַד-לֵב הַשָּׁמֵיִם--חשֶׁדְ, עָנָן וַעֲרָפֶל. **11** And ye came near and stood under the mountain; and the mountain burned with fire unto the heart of heaven, with darkness, cloud, and thick darkness.

- יב וַיְדַבֵּר יְהוָה אֲלֵיכֶם, מִתּוֹדְ הָאֵשׁ: קוֹל דְּבָרִים אַתֶּם שׁמְעִים, וּתְמוּנָה אֵינְכֶם רֹאִים זוּלתי קוֹל.
- **12** And the LORD spoke unto you out of the midst of the fire; ye heard the voice of words, but ye saw no form; only a voice.
- יג וַיַּגֵּד לָכֶם אֶת-בְּרִיתוֹ, אֲשֶׁר צִּוָּה אֶתְכֶם לַעֲשׁוֹת--עֲשֶׁרֶת, הַדְּבָרִים ; וַיִּכְתְּבֵם, עַל-שְׁנֵי לַחוֹת אַבַנִים.
- **13** And He declared unto you His covenant, which He commanded you to perform, even the ten words; and He wrote them upon two tables of stone.
- יד וְאתִי צְוָה יְהוָה, בָּעֵת הַהוֹא, לְלַמֵּד אֶתְכֶם, חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים: לַעֲשֹׁתְכֶם אֹתָם--בָּאָרֵץ, אֲשֵׁר אַתֶּם עבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ.
- 14 And the LORD commanded me at that time to teach you statutes and ordinances, that ye might do them in the land whither ye go over to possess it.

Ramban

רק השמר לך פן תשכח את כל הדברים האלה – אז כשלא תשכחום ותעשום על אמתתם תחשבו חכמים ונבונים, ואם תעותו אותם מתוך שכחה תחשבו שוטים. לשון רבינו שלמה.

ואינו נכון כלל. אבל הכתוב הזה לדעתי מצות לא תעשה, הזהיר בה מאד, כי כאשר אמר שנזהר בכל המצות ונשמור החקים והמשפטים לעשותם, חזר ואמר: רק אני מזהירך מאד להשמר ולשמור עצמך מאד מאד לזכור מאין באו אליך המצות, שלא תשכח מעמד מאד מכל הדברים אשר ראו שם עיניך, הקולות והלפידים, את כבודו ואת גדלו ודבריו אשר שמעת שם מתוך האש, ותודיע כל הדברים אשר ראו עיניך במעמד הנכבד ההוא לבניך ולבני בניך עד הדברים אשר ראו עיניך במעמד הנכבד ההוא לבניך ולבני בניך עד עולם. ופירש הטעם: כי השם עשה המעמד ההוא כדי שתלמדו ליראה אותו כל הימים ואת בניכם תלמדון לדורות עולם. אם כן, עשו אתם כה ואל תשכחו אותו.